

Het tweede jaar gecontroleerd concentreren

mr I.W. VerLoren van Themaat

Concentratiecontrole blijkt in Nederland al snel een volwassen markt te zijn. In 1999 is er op 140 concentratiemeldingen beslist, slechts twee meer dan in 1998.¹ Niet al deze meldingen blijken overigens na onderzoek van de d-g NMa meldingsplichtige concentraties te zijn, zodat het aantal eerste-fasebesluiten in de zin van artikel 37 van de Mededingingswet iets lager ligt.² Evenals in 1998³, werd in 1999⁴ in zes van deze eerste-fasebesluiten een vergunning, en daarmee een tweede-faseonderzoek noodzakelijk geacht. In drie van deze gevallen heeft dat in 1999 geleid tot een besluit in tweede fase.⁵ Wederom, hetzelfde aantal als in 1998.

Het stabiele aantal Haagse concentratiebesluiten, voorzover daar op grond van twee jaar ervaring van kan worden gesproken, staat in schril contrast met de ontwikkelingen in Brussel. Daar zijn in 1999 in totaal 292 concentratiezaken aangemeld, wat neerkomt op een stijging van 24% ten opzichte van 1998 en een stijging van 70% sinds 1997.⁶ Bij die Brusselse concentraties zaten overigens ook een aantal belangrijke Nederlandse zaken, zoals de voorgenomen allianties tussen *KLM* en *Martinair*⁷ en die tussen het *Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam* en de containerterminalbedrijven *Hutchinson* en *ECT*⁸. In beide gevallen werd de voorgenomen concentratie door partijen afgeblazen nadat de Commissie tot een onderzoek in tweede fase had besloten.

Ondanks de afwezigheid van groei van het aantal concentratiezaken in Nederland, wenst de NMa haar werklust op dit gebied graag te verminderen. Enkele maanden

geleden – in 2000 derhalve – heeft de d-g NMa daartoe voorgesteld concentratiemeldingen in bepaalde gevallen door middel van een verkort besluit af te doen.⁹ Daar zijn in 1999 ook al wel enkele pregnante voorbeelden van te vinden.¹⁰ Niets menselijks is de NMa vreemd, doch de behoefte aan werklustvermindering is geen exclusieve NMa-aangelegenheid. Ook bij het bedrijfsleven zal de behoefte bestaan onnodige rompslomp tot een minimum te beperken. Waar concentraties een minimaal effect hebben op de mededinging, uitgedrukt in marktaandelen, hand-

- 1 De besluiten van de d-g NMa inzake concentraties als bedoeld in artikel 37 lid 1 Mw (eerste fase) genomen in 1999 zijn opgenomen in bijlage 1, onder vermelding van zaaknummer, partijen, datum besluit, type concentratie en relevante productmarkten. Waar de NMa niet tot een precieze afbakening van de productmarkten is gekomen, is (een benadering van) de ruimste marktdefinitie opgenomen. Waar geen beïnvloede markten zijn, is volstaan met een streepje.
- 2 De besluiten van de d-g NMa dat het concentratietoezicht niet van toepassing is, zijn opgenomen in bijlage 2, onder vermelding van zaaknummer, partijen, datum besluit.
- 3 Zaak 4/Grootschalig Productiebedrijf, zaak 47/RAI-Jaarbeurs, zaak 124/CVK-Kalkzandsteen, zaak 126/Internatio-Muller-Brocacef, zaak 166/Vendex-KBB, zaak 1132/FCDF-De Kievit. In zaak 126 heeft dit niet geleid tot een aanvraag voor een vergunning, terwijl de aanvraag in zaak 4 is ingetrokken.
- 4 Zaak 807/Loterijen; zaak 1137/Campina Melkunie-Zuiver Zuivel/De Vereniging; zaak 1331/PNEM/MEGA-EDON; 1427/The Greenery-Fruitmasters; 1528/Wegener Arcade-VNU; 1538/De Telegraaf-DLBV.
- 5 De besluiten van de d-g NMa inzake concentraties als bedoeld in artikel 41 Mw (tweede fase) genomen in 1999 zijn opgenomen in bijlage 3, onder vermelding van zaaknummer, partijen en datum besluit.
- 6 Verslag over het mededingingsbeleid van de Commissie 1999, par. 147.
- 7 Zaak nr. IV/M. 1328.
- 8 Zaak nr. IV/M. 1221.
- 9 Voorstel voor afdoening van concentratiemeldingen door middel van een verkort besluit, zie <http://www.nma-org.nl/>.
- 10 Zie zaak 1684/TBI Bouwgroep, waar het besluit minder dan een halve bladzijde in beslag nam.

mr I.W. VerLoren van Themaat is advocaat bij Liedekerke Siméon Wessing Houthoff, Brussel. De auteur is veel dank verschuldigd aan de waardevolle inbreng van mr H.C. Lejeune.

A r t i k e l e n

haaf ik derhalve de suggestie van vorig jaar de meldingsplicht te doen vervallen.¹¹

Hieronder wordt op een aantal belangrijke ontwikkelingen in de beschikkingspraktijk van de NMa uit 1999 ingegaan. Bij deze selectie is gestreefd naar een evenwichtige verdeling tussen procedurele en materiële onderwerpen. Daarbij is een zekere voorkeur uitgegaan naar die onderwerpen waar de wet weinig aandacht aan geeft of onduidelijk over is. Op het procedurele vlak wordt aldus kort ingegaan op enkele perikelen van het meldingsformulier, de procedure in de tweede fase en de praktijk op het gebied van remedies. Materieel zal ten eerste aandacht worden gegeven aan enkele punten omtrent de definitie van een concentratie. Vervolgens zal worden ingegaan op de betekenis van het bestaan van een collectieve machtspositie voor de beoordeling van concentraties en de invloed van overheidsregulering op de marktdefinitie.

Procedure

Melding

De procedure begint met de melding en de melding begint met het invullen van de namen van de betrokken ondernemingen op het meldingsformulier. Ingeval een van de concentrerende partijen deel uitmaakt van een groep begint daar doorgaans ook de verwarring. Enerzijds dienen bij vraag 1.1 van het formulier de gegevens van de 'betrokken onderneming' te worden ingevuld¹², waarbij de 'betrokken onderneming' blijkens de toelichting bij het meldingsformulier¹³ wordt gedefinieerd als de groep of het concern, zodat derhalve de groepsgegevens moeten worden ingevuld. Anderzijds wordt bij vraag 1.4 verzocht de aanduiding van de groep weer te geven indien de betrokken onderneming daar deel van uitmaakt. Dat wijst er weer op dat de betrokken onderneming niet gelijk is aan de groep. Dat is op zijn best onbegrijpelijk.

Vervolgens dienen onder vraag 4 achtereenvolgens de beïnvloede en de te onderzoeken markten te worden aangegeven. Volgens de toelichting op het formulier is een beïnvloede markt, kort gezegd, een markt met horizontale of verticale overlap. Een beïnvloede markt kan een te onderzoeken markt zijn indien aan bepaalde, aanvullende marktaandeelcriteria is voldaan. In geval van een horizontale relatie gaat het om een beïnvloede markt waar de betrokken ondernemingen in waarde of volume gemeten een marktaandeel van 15% of meer op hebben en bij een verticale relatie is een marktaandeel van 20% of meer vereist. De gezien deze terminologie wellicht voor de hand liggende gedachte dat bij marktaandelen onder deze drempels niets door de NMa wordt onderzocht, blijkt onjuist. In het gros van de besluiten worden de volgens de marktaandeelgegevens 'niet te onderzoeken markten' wel onderzocht. Er wordt doorgaans slechts aangenomen dat er geen te onderzoeken markten zijn indien partijen in geen enkele horizontale of verticale relatie tot elkaar staan¹⁴, hetgeen volgens de definitie in het formulier een 'niet beïnvloede

markt' zou opleveren. In de concentratie van de Arbeidsdiensten van *Argonaut* en *ZVN*¹⁵ deed de NMa echter ook onderzoek naar portfolio-effecten en synergievoordelen die de concurrentiepositie van partijen zouden kunnen versterken, terwijl er noch te onderzoeken, noch beïnvloede markten waren. Men zou zich ook een beperking van de werklust van de NMa (en die van partijen) kunnen voorstellen in de zin dat 'niet te onderzoeken markten' niet worden onderzocht. Indien er geen 'te onderzoeken markten' zijn, zou van partijen niet meer informatie moeten worden gevraagd dan nodig om zulks aan te tonen.

Vergunning

De wet bevat geen uitgebreide regeling van de vergunningsprocedure. Er wordt evenwel uitgegaan van toepasselijkheid van titel 4.1 van de Awb. In de praktijk stuurt de NMa partijen circa twee maanden na ontvangst van de vergunningsaanvraag de zogenaamde punten van overweging ('PvO') die de voorlopige bevindingen bevatten van de sectie Concentratiecontrole. Deze PvO kunnen met weglating van de vertrouwelijke gegevens ook aan derde belanghebbenden worden toegezonden. Partijen en belanghebbenden worden vervolgens uitgenodigd schriftelijk en/of mondeling op de PvO te reageren. In het laatste geval wordt een hoorzitting georganiseerd die wordt voorgezeten door een min of meer onafhankelijke voorzitter. Partijen kunnen hier pleitnotities overleggen en voorts wordt er een verslag gemaakt van de gemaakte opmerkingen dat partijen later wordt toegezonden.

Remedies

De mededingingsrechtelijke bezwaren tegen een concentratie kunnen door partijen in sommige gevallen worden weggenomen door het aanbieden van 'remedies'. Dit was in 1999 in twee van de drie vergunningsprocedures het geval. Deze *remedies* kunnen door de NMa in de vorm van aan de vergunning verbonden voorschriften en/of beper-

11 M&M 1999, nr. 2, p. 72 e.v. Aldaar is voorgesteld aan de financiële drempels van artikel 29 Mw een marktaandeel-criterium van bijvoorbeeld 25% toe te voegen, zoals bijvoorbeeld ook in het Verenigd Koninkrijk bestaat. Een dergelijke 'intelligente' voorwaarde heeft als voordeel boven een simpele verhoging van de drempels dat ook kleine, doch schadelijke concentraties nog gevangen kunnen worden.

12 Besluit gegevensverstrekking Mededingingswet (Stb. 1997, 485), artikel 8.

13 Bijlage 2 bij het Besluit vaststelling formulieren Mededingingswet, Stcrt. 1998, 1.

14 Zie zaak 1532/ABN AMRO Holding-NPM Capital – JVH Gaming, par. 13; 1536/VNU-RCV Entertainment, par. 11; zaak 1542/Charterhouse-ICI, par. 8: 'Uit de door partijen verstrekte informatie blijkt dat tussen de gebieden waarop CCF en ICIA actief zijn, geen overlapping bestaat. Evenmin is er sprake van een verticale relatie tussen de werkzaamheden van partijen. Daarom kan met partijen worden aangenomen dat er geen te onderzoeken markten zijn.' De meer precieze conclusie ware geweest dat er geen beïnvloede markten zijn en dus al helemaal geen te onderzoeken markten.

15 Zaak 1195, par. 28.

kingen worden vastgelegd.¹⁶ Anders dan onder de vernieuwde Covo¹⁷, zijn voorschriften of beperkingen in Nederland alleen in de tweede fase van de procedure mogelijk. Mede om die reden werden in de eerste fase aangeboden *remedies* door de NMa in *PNEM/MEGA-EDON* bijvoorbeeld afgewezen.¹⁸ Dat lijkt op het eerste gezicht een tamelijk formeel standpunt. Niets staat de NMa in de weg om ook in de eerste fase bepaalde omstandigheden, zoals een *remedy*, mee te wegen in haar besluit of al dan niet een vergunning is vereist en deze omstandigheden kunnen ook in het besluit worden aangegeven. In het verleden leek de NMa hiertoe ook bereid.¹⁹ Indien de NMa deze omstandigheden echter in de vorm van aan het besluit verbonden voorschriften zou wensen vast te leggen, is het wenselijk dat de Mededingingswet op dit punt in navolging van de Concentratieverordening wordt aangepast.

Doorgaans zullen partijen wachten met het aanbieden van de *remedies* tot na ontvangst van de PvO.²⁰ Het onderzoek van de NMa naar het bestaan van de machtspositie is dan formeel nog niet afgerond. De betrokken ondernemingen kunnen zo in de positie geraken dat zij enerzijds het voorlopig standpunt van de NMa dat sprake is van een machtspositie nog te vuur en te zwaard willen bestrijden, terwijl zij anderzijds al willen anticiperen op het risico van een negatief besluit door het aanbod van *remedies*. Het vrijwillig karakter van het aanbod is dan doorgaans ook beperkt en partijen doen er goed aan dit in hun correspondentie met de NMa tot uiting te laten komen.²¹

Het aanbod is vormvrij en kan geschieden in de vorm van een aanvulling op de melding²² of bij brief.²³ Evenals de Commissie heeft de NMa een voorkeur voor '*structural remedies*' boven '*behavioural remedies*' aangezien deze op min of meer definitieve wijze de gesignaleerde problemen kunnen oplossen en geen langdurig toezicht vereisen.²⁴ Typische structurele maatregelen zijn de afsplitsing van een of meer bedrijfsonderdelen aan de kant van de overnemende partij of toezeggingen bepaalde onderdelen van de *target* niet over te nemen. Uit *PNEM/MEGA-EDON* en latere concentratievergunningen, blijkt dat de NMa in beide gevallen eisen stelt aan de koper op het gebied van onafhankelijkheid, deskundigheid en solvabiliteit en ook zal willen controleren of de potentiële koper daadwerkelijk aan deze eisen voldoet.²⁵ De afsplitsing dient voorts binnen een bepaalde termijn plaats te vinden. Lukt dit niet, dan zullen partijen een tevoren in overleg met de d-g NMa geselecteerde en te goeder naam en faam bekend staande *investment bank* onherroepelijke volmacht geven de afsplitsing op zo kort mogelijke termijn te bewerkstelligen. Mede ten behoeve van de levensvatbaarheid van de af te splitsen entiteit verlangt de NMa in sommige gevallen ook dat de verkoper gedurende een bepaalde overgangperiode afname- of leveringsverplichtingen aangaat.²⁶

Het begrip concentratie

Zeggenschap

Bij concentraties in de zin van artikel 27 onder b dient zeggenschap te worden verkregen. Dat was niet het geval bij de overname door *KPN Telecom* van *TMN* omdat er volgens de NMa al zeggenschap bestond.²⁷ *TMN* verkocht advertentieruimte voor KPN in regionale telefoongidsen. Uit tal van feiten bleek dat *TMN* evenwel is te beschouwen als een in de onderneming van KPN opgenomen hulporgaan. Zo is *TMN* bijvoorbeeld uitsluitend en op duurzame wijze actief voor KPN en werkt ook KPN op deze markt uitsluitend met *TMN*, vloeit de oprichting van *TMN* voort uit een overeenkomst tussen (de rechtsvoorganger van) KPN en de aandeelhouder van *TMN*, *Telemidia*, is *TMN* uitsluitend op naam en voor rekening van KPN belast met 'marketing communication' en verkoop van advertenties in de telefoongidsen van KPN en is *TMN* volledig onderworpen aan de instructies van KPN. Aldus had *TMN* geen enkele ruimte haar eigen commerciële beleid te bepalen en was de conclusie gewettigd dat zij ook al voor de voorgenomen transactie onder de zeggenschap stond van KPN. De transactie viel derhalve niet binnen de werkingsfeer van het toezicht.

16 Zie artikel 41 lid 4 Mw.

17 Artikel 6 lid 2 Covo. Zie voor een algemene bespreking van de Commissiepraktijk ten aanzien van remedies het preadvies voor de Nederlandse Vereniging voor Europees Recht van F.E. Gonzalez Diaz, 'Recent developments in EC merger control with regard to remedies and joint ventures', *SEW* 4 (1999), 144.

18 Zaak 1331, punt 65 (in eerste fase): 'Opgemerkt wordt nog dat het afdwingen van de verkoop van het belang in EPON in een besluit op grond van artikel 37 Mw niet mogelijk is. Alleen aan een vergunning in de zin van artikel 41 Mw kunnen voorschriften worden verbonden.'

19 In zaak 1132, FCDF – De Kievit, punt 90 e.v. (in eerste fase) toonde de NMa zich bijvoorbeeld bereid bepaalde verbintenissen te bestuderen die door middel van een aanvulling op de melding door partijen waren aangeboden.

20 Zie bijvoorbeeld zaak 1132 (in tweede fase), punt 239.

21 Zie over de vrijwilligheid van een toezegging in een Europese concentratieprocedure en de mogelijkheid van partijen daar later tegen in beroep te gaan, het arrest van 22 maart 2000 van het GvEA EG in gevoegde zaken T-125/97 en T-127/97 (The Coca-Cola Company en Coca-Cola Enterprises Inc. tegen Commissie), r.o. 94 e.v.

22 Zaak 1132.

23 Zaak 1331.

24 Zie over beide vormen van *remedies* en de praktische en juridische voorkeur voor structurele maatregelen in het bijzonder, zaak T-102/96, Gencor vs. Commissie, n.n.g., par. 313-319. Uit dit arrest blijkt ook dat gedragsmaatregelen in beginsel wel mogelijk zijn.

25 Zaak 1331, punt 232. Zie ook de in 2000 gegeven vergunningen in zaak 1528 Wegener Arcade – VNU en 1538 De Telegraaf – DLBV.

26 Zie zaak 1132, FCDF-De Kievit, par. 242 en 251, waar partijen verklaarden dat FCDF desgevraagd als verwerker zal optreden voor de door de af te splitsen onderneming in te zamelen melk. Aan de vergunning is het voorschrift verbonden dat partijen de d-g gedurende een periode van drie jaar eens per vier maanden opgave doen van de aldus ter verwerking aangeboden melk.

27 Zaak 1259/KPN Telecom BV – Telemidia Nederland BV.

A r t i k e l e n

Meerdere transacties

Evenals in het eerste verslagjaar, is ook in 1999 weer verscheidene malen de vraag opgekomen in hoeverre verschillende transacties voor de toepassing van de Mededingingswet als één concentratie moeten worden aangemerkt. Deze vraag doet zich ten eerste voor in gevallen waarbij de overdracht van zeggenschap in verschillende stappen plaatsvindt. Hierdoor kan eerst een tussenfase ontstaan van gezamenlijke zeggenschap, die mogelijk apart moet worden aangemeld.²⁸ Een bijzonder voorbeeld hiervan is het bod dat ABN AMRO voornemens was uit te brengen op de aandelen van Bouwfonds.²⁹ Ondanks dat ABN AMRO bij gestanddoening van het bod de aangemelde aandelen zou verwerven in drie tranches, waarvan de laatste op zijn vroegst tegen 31 december 2004, oordeelde de NMa toch dat slechts sprake was van één transactie. Daarbij speelden de volgende overwegingen een rol:

- het risico voor de bedrijfsvoering over Bouwfonds berust van meet af aan bij ABN AMRO;
- de meerderheid van de RvC zal bestaan uit personen die ‘het bijzonder vertrouwen’ van ABN AMRO genieten;
- door middel van een call-optie heeft ABN AMRO de mogelijkheid om na 31 december 2004 op betrekkelijk eenvoudige wijze de meerderheid van de stemrechten te verwerven;
- de aandelen in Bouwfonds die niet bij ABN AMRO berusten, zijn verspreid over een groot aantal aandeelhouders.³⁰

In *United Technologies Corporation*, waar de overdracht van zeggenschap van niet meer afhing dan de (onzekere) uitoefening van een call-optie op de resterende aandelen tegen uiterlijk eind 2002, werd dit echter onvoldoende geacht.³¹

In de voorgenomen overname van zuivelonderneming *De Kievit* door *Friesland Coberco Dairy Foods* (‘FCDF’) bleek dat de verkoper van *De Kievit* nog tijdens de meldingsprocedure haar 50% belang in twee andere vennootschappen aan *FCDF* had overgedragen.³² De NMa onderzocht de vraag of deze transacties als één geheel zouden moeten worden gezien. Dit zowel vanuit overwegingen van Europees recht, vanuit de contractuele samenhang en de economische samenhang. Europeesrechtelijk is interessant dat de NMa geen belang hecht aan de expliciete regeling in de *Covo* die beoogt te voorkomen dat toepassing van de verordening wordt ontweken door splitsing van transacties³³: ‘het gegeven dat de wetgever met de Mededingingswet aansluiting heeft gezocht bij het Europese mededingingsrecht kan er niet toe leiden dat materiële regels van Europees recht die niet voorkomen in de Mededingingswet niettemin krachtens deze wet van toepassing zouden zijn.’³⁴ Hoewel de zogenaamde voorovereenkomst tussen partijen betrekking had op de drie transacties gezamenlijk, oordeelde de NMa toch dat er geen contractuele samenhang tussen de verschillende transacties bestond. Dit omdat de definitieve overeenkomsten contractueel niet van

elkaar afhankelijk waren. Zonder dat precies duidelijk wordt wat er in de ‘voorovereenkomst’ was afgesproken, houdt de lezer toch het gevoel dat de NMa hier de betekenis van de voorovereenkomst onderschat. In *Arbo Unie* concludeert de NMa bijvoorbeeld juist mede op grond van de overgelegde voorovereenkomst dat de 23 verschillende individuele overnametransacties die nodig waren voor de vorming van *Arbo Unie*, een samenhangend geheel vormen waardoor kon gesproken worden van een fusie in de zin van artikel 27a van de wet.³⁵

De onduidelijke benoeming van een joint venture: weg met artikel 27c

De *Covo* kent in artikel 3 lid 1 een logische definitie van een concentratie. Een concentratie komt volgens dit artikel tot stand wanneer:

- a twee of meer voorheen onafhankelijke ondernemingen fuseren
- b of
  - één of meer personen die reeds zeggenschap over ten minste één onderneming bezitten, of
  - één of meer ondernemingen door de verwerving van participaties [etc.] zeggenschap over één of meer andere ondernemingen of delen daarvan verkrijgen.

In lid 2 is daar vervolgens aan toegevoegd dat een gemeenschappelijke onderneming, die aan bepaalde voorwaarden voldoet, een concentratie is in de zin van lid 1, onder b.³⁶ De aldus gespecificeerde joint venture is dus een *species* van het *genus* genoemd onder b: de verwerving van zeggenschap. Uit die woorden blijkt immers reeds dat de verwerving van zeggenschap door één of meer ondernemingen kan geschieden. Lid 1, onder b omvat zowel de mogelijkheid van verwerving van uitsluitende zeggenschap als die van medezeggenschap. Door de *species-genus* verhouding in dit artikel is bovendien duidelijk dat de joint

28 Zie Commissiemededeeling betreffende het begrip ‘concentratie’, Pb. EG 1998, C 66/5, par. 38. Voor een voorbeeld uit 1998 zie zaak 1035/Pon Holdings-Century Autogroep, par. 4-5. In 1999 kan ook worden verwezen naar zaak 1311/Nuts/Ohra-Noorder Kroon.

29 Zaak 1563/ABN AMRO – Bouwfonds.

30 Deze factor was in 1990 ook beslissend in de Commissie Beschikking M.025, Arjomari-Prioux/Wiggins Teape Appleton.

31 Zaak 1666/United Technologies Corporation – Holland Heating Carrier Holding.

32 Zaak 807/FCDF – De Kievit.

33 Artikel 5 lid 2, tweede alinea, *Covo*. Dit artikel luidt als volgt: ‘Twee of meer transacties [...] die binnen een periode van twee jaar plaatsvinden tussen dezelfde personen of ondernemingen, moeten [...] beschouwd worden als één concentratie die plaatsvindt op de datum van de laatste transactie.’

34 Zaak 1132 (in tweede fase), punt 24.

35 Zaak 1326, *Arbo Unie*, par. 7.

36 Artikel 3 lid 2 *Covo* luidt:

‘De oprichting van een gemeenschappelijke onderneming die duurzaam alle functies van een zelfstandige economische eenheid vervult, vormt een concentratie in de zin van lid 1, onder b.’

A r t i k e l e n

venture ook aan de voorwaarden van het onderdeel *b* zal moeten voldoen, in het bijzonder die van zeggenschap.³⁷

De Mededingingswet wijkt van deze systematiek af.³⁸ Bij ons is *naast* de vrijwel letterlijk overgenomen onderdelen *a* en *b* van artikel 3 lid 1 van de Covo, een derde onderdeel *c* toegevoegd. Ingevolge dit onderdeel is 'de totstandbrenging van een gemeenschappelijke onderneming', die aan bepaalde, overigens strengere dan in de huidige Covo genoemde voorwaarden voldoet, als een zelfstandige vorm van een concentratie gedefinieerd onder punt *c* van artikel 27.

Deze afwijkende systematiek brengt enerzijds mee dat waar twee of meer ondernemingen gezamenlijk de zeggenschap verkrijgen over een andere onderneming, die voldoet aan de voorwaarden van artikel 27c, zowel dit laatste onderdeel als artikel 27b van toepassing kunnen zijn. Anderzijds brengt de zelfstandige positie van de joint venture in artikel 27 met zich mee dat – ongetwijfeld onbedoeld – bij artikel 27c geen zeggenschap is vereist. Alleen het woord 'gemeenschappelijk' in 'gemeenschappelijke onderneming' is mijns inziens onvoldoende om een zeggenschapsvereiste uit te destilleren. Het kan immers ook alleen op de eigendomsverhouding slaan.

Deze onduidelijkheden in de wet worden weerspiegeld in de Nederlandse beschikkingspraktijk terzake van gemeenschappelijke ondernemingen. De belangrijkste constante is hier dat de NMa de oprichting van een nieuwe gemeenschappelijke onderneming doorgaans bestempelt als een concentratie in de zin van artikel 27c.³⁹ Verder oordeelde zij bijvoorbeeld in *NUON-Kropman* dat waar een onderneming medezeggenschap verwerft over een reeds bestaande onderneming, sprake is van artikel 27b.⁴⁰ Immers: '*Uit de bewoordingen van deze bepaling en de MvT (p. 73-74) blijkt duidelijk dat onder een concentratie in de zin van deze bepaling niet alleen wordt verstaan de situatie dat uitsluitende zeggenschap wordt verworven, maar ook de situatie dat zeggenschap wordt verkregen welke gedeeld wordt met een andere natuurlijke of rechtspersoon.*'⁴¹ Die conclusie is op zichzelf niet onjuist, zie ook de Covo, maar de verwijzing naar de MvT had evengoed artikel 27c kunnen opleveren. De bewuste bladzijden van de MvT melden immers juist dat bij artikel 27c bewust, in afwijking van de Covo, gesproken wordt over de *totstandbrenging* van een gemeenschappelijke onderneming in plaats van de *oprichting* daarvan. '*Hiermee wordt duidelijker tot uitdrukking gebracht dat de vorming van een gemeenschappelijke onderneming ook kan plaatsvinden doordat een reeds bestaande entiteit onder de zeggenschap van meer dan een onderneming komt te staan en in dat geval een concentratie kan vormen in de zin van het wetsvoorstel.*'⁴² Die weg kan de NMa dus ook bewandelen. Waar een zekere heer Dekkers, via zijn houdstermaatschappij Dewoh Beheer B.V., een 13,45% belang verwierf in Carrier, waar ook vetorechten aan gekoppeld zaten, oordeelde de NMa – terecht – dat Dekkers/Dewoh gezamenlijke zeggenschap kreeg over Car-

rier en, verrassend, dat sprake was van een concentratie in de zin van artikel 27c.⁴³

Deze onduidelijkheden bestaan niet alleen voor de NMa, maar ook voor partijen. Deze zijn bij de melding bovendien verplicht aan te geven welke van de in artikel 27, onderdelen *a* tot en met *c* bedoelde typen concentratie van toepassing is.⁴⁴ Ik stel daarom voor artikel 27c, bij de eerstvolgende wetsherziening waar dit artikel toch al inhoudelijk moet worden aangepast aan de Covo, geheel te schrappen en een nieuw lid aan artikel 27 toe te voegen gelijk aan dat van artikel 3 lid 2 van de Covo.

Uitzonderingen op het toezicht: artikel 28 lid 1 sub c

Als bekend, wordt ingevolge artikel 28 lid 1 sub c, de verwerving van participaties door participatiemaatschappijen niet als een concentratie beschouwd, '*mits de aan de deelname verbonden stemrechten slechts worden uitgeoefend om de volle waarde van deze beleggingen veilig te stellen*'. Deze bewoording zou tot de conclusie kunnen leiden dat een participatiemaatschappij de verwerving van (een meerderheid van) de aandelen in een onderneming niet hoeft te melden zolang de aan deze aandelen verbonden stemrechten niet worden uitgeoefend anders dan om de volle waarde van de belegging veilig te stellen. De *mogelijkheid* van verdergaande zeggenschap lijkt derhalve niet tot een melding te verplichten. Ook het uit 1998 daterende besluit inzake de overname van Tulip door Begemann indiende dat de wil van de participatiemaatschappij van belang was.⁴⁵

37 Zie ook de Mededeling van de Commissie inzake het begrip volwaardige gemeenschappelijke onderneming, Pb. EG 1998, C66/1, par. 9: 'Een GO kan binnen de werkingssfeer van de concentratieverordening vallen, wanneer twee of meer ondernemingen – de moederondernemingen – de gezamenlijke zeggenschap verwerven (artikel 3 lid 1 onder b).'

38 Artikel 27 Mw luidt:

'Onder een concentratie wordt verstaan:

- a het fuseren van twee of meer voorheen van elkaar onafhankelijke ondernemingen;
- b het direct of indirect verkrijgen van zeggenschap door
  - 1° een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen die reeds zeggenschap over ten minste een onderneming hebben, of
  - 2° een of meer ondernemingen over een of meer andere ondernemingen of delen daarvan door middel van de verwerving van participaties in het kapitaal of van vermogensbestanddelen, uit hoofde van een overeenkomst of op enige andere wijze;
- c de totstandbrenging van een gemeenschappelijke onderneming die duurzaam alle functies van een zelfstandige economische eenheid vervult, en die er niet toe leidt dat de oprichtende ondernemingen hun marktgedrag coördineren.'

39 Zie bijvoorbeeld zaak 1299/BVH-Van Rijn-KMB, zaak 1427/The Greenery - Fruitmasters.

40 Bijvoorbeeld zaak 1208/AAPart-Humares Beheer, par. 13.

41 Zaak 1618/NUON - Kropman, par. 10. Zie ook zaak 1324/HAL - Mercurius.

42 MvT, p. 74.

43 Zaak 1666/United Technologies Corporation - Holland Heating Carrier Holding.

44 Besluit gegevensverstrekking Mededingingswet, artikel 9.

45 Zaak 770, zie ook mijn opmerkingen in het vorig verslag, *M&M* 1999, nr. 2.

A r t i k e l e n

In *ABN AMRO Participaties-Humares Beheer*⁴⁶ maakt de NMa echter duidelijk dat de mogelijkheid zeggenschap uit te oefenen juridisch dient te zijn uitgesloten:

‘Hoewel AAPart [ABN AMRO Participaties] heeft verklaard deze rechten alleen uit te oefenen teneinde de volle waarde van de beleggingen vast te stellen, blijkt uit de door partijen overgelegde gegevens [...] dat de uitoefening van stemrechten door AAPart op geen enkele wijze wordt beperkt tot situaties waarin een dreigende vermindering van de waarde van de beleggingen zich voor kan doen. Het komt niet, althans niet uitsluitend, aan op de intenties van AAPart omtrent de uitoefening van de stemrechten, maar op de feitelijke en concrete beperkingen die gelden bij het al dan niet uitoefenen door AAPart van de haar toekomende stemrechten.’

Beoordeling machtspositie

De beoordeling of de concentratie een machtspositie zal doen ontstaan of versterken, vormt de kern van het concentratietoezicht. De ruimte gebiedt hier een selectie te maken uit de vele onderwerpen die bij dit oordeel een rol spelen. Hieronder wordt daarom enkel ingegaan op de tijdshorizon bij de beoordeling van de effecten van een voorgenomen concentratie, het mogelijk ontstaan van collectieve machtsposities, verticale effecten van een concentratie en de invloed van overheidsregulering.

Tijdshorizon

Bij de beoordeling van de effecten van een concentratie spelen de verwachtingen over de toekomst een belangrijke rol. Vooral waar belangrijke wijzigingen in de marktstructuur worden voorzien, is het de vraag hoe ver de d-g NMa vooruit moet kijken. Deze vraag kwam diverse malen aan de orde bij de in 1999 beoordeelde fusies in de energiesector.⁴⁷ Bij de beoordeling van de fusie-effecten op de markt voor de levering van elektriciteit aan beschermde afnemers, was uitgangspunt dat uiterlijk in 2002, respectievelijk 2007 de verschillende groepen afnemers keuzevrijheid van leverancier zouden krijgen. Tot die tijd zou er op die markten derhalve geen concurrentie bestaan. De vraag was of met een dergelijke lange termijn rekening moest worden gehouden. In *NUON-ENW*⁴⁸ hield de d-g NMa het er nog voor dat op grond van de Commissiepraktijk⁴⁹ een tijdvak van twee tot drie jaar in aanmerking genomen kan worden genomen als de tijdsspanne waarbinnen potentiële concurrentie zich moet materialiseren. Een periode van zeven jaar zou dus te ver weg gelegen zijn. Anderzijds merkt de d-g NMa op dat het eerder voor de hand ligt met een verandering in de marktstructuur rekening te houden die in wettelijke kaders vastligt, dan met een verandering die nog relatief onduidelijk en onzeker is. Derhalve werd ook de periode vanaf 2007 bij de beoordeling in aanmerking genomen.

Ruim een half jaar later, kwam de d-g NMa in het tweede-fasebesluit in *PNEM/MEGA-EDON* tot een iets andere conclusie.⁵⁰ Volgens de d-g NMa viel nu uit de

beschikkingspraktijk van de Commissie af te leiden dat waar het gaat om het materialiseren van potentiële concurrentie niet een horizon geldt van twee tot drie jaar, maar van drie tot vijf jaar.⁵¹ Ook hier oordeelde de NMa dat er redenen kunnen zijn om verder te kijken dan deze gebruikelijke termijn, zoals een wettelijk vastgelegd tijdpad voor liberalisering, maar dat dit niet opweegt tegen de moeilijkheden om zo ver in de toekomst een inschatting te maken van de ontwikkeling van de markt. Mede gezien de bewijsrechtelijke positie van de d-g NMa om aan te tonen dat er een ‘hoge graad van waarschijnlijkheid’ zal moeten zijn dat een machtspositie in de toekomst zal bestaan, zullen de effecten van een voorgenomen concentratie worden beoordeeld binnen een termijn van drie tot vijf jaar vanaf het moment van indiening van de aanvraag om vergunning. Dit lijkt te zijn geformuleerd als algemene regel.⁵²

Collectieve machtspositie

Een van de belangrijkste mededingingsrechtelijke ontwikkelingen van 1999 is die van het onderzoek naar de mogelijkheid van een collectieve machtspositie in het kader van concentratietoezicht. Deze ontwikkeling tekende zich zowel in Europa af, als in Nederland. In navolging van de Europese Commissie⁵³, die daarbij in 1998 en 1999 gesterkt is door het Hof van Justitie en het Gerecht van Eerste Aanleg⁵⁴, onderzoekt ook de NMa in voorkomende gevallen of de concentratie een collectieve machtspositie doet ontstaan. De door het Hof geformuleerde criteria die bij dat onderzoek kunnen worden betrokken, zijn met name marktkenmerken als de transparantie van de markt, de homogeniteit van het product, de maturiteit van de markt, een lage innovatiegraad, kostenstructuren, en con-

46 Zaak 1208, par. 15-18.

47 Zie in het bijzonder het besluit van 15 maart 1999 in zaak 1186, NUON-ENW-EWR-Gamog, par. 21 e.v. en het besluit in tweede fase d.d. 20 oktober 1999 in zaak 1331, PNEM/MEGA-EDON, par. 161-167.

48 Zaak 1186, par. 21 e.v.

49 Verwezen werd naar de Bekendmaking inzake bepaling relevante markt, punt 32 en de beschikking van de Commissie in zaaknr. IV/M.774-Saint Gobain/Wacker Chemie.

50 Zaak 1331, par. 161 e.v.

51 Welke beschikkingen van de Commissie tot dit voortschrijdend inzicht hebben geleid, wordt niet vermeld.

52 Ook in het tweede-fasebesluit van 13 oktober 1999 in zaak 807/Staatsloterij - Lotto - Bankgiroloterij, par. 168 werd bijvoorbeeld rekening gehouden met de toekomstverwachtingen van internet over een periode van drie tot vijf jaar.

53 Bijvoorbeeld: M.190, Nestlé-Perrier; M.308, Kali+Salz-MdK; M.619, Gencor-Lonrho, en in 1999 onder meer: M.1524, Airtours-First Choice; M.1383, Exxon-Mobil; M.1313, Manisch Crown-Vestjyske Slagterier.

54 HvJ EG 31 maart 1998, zaak C-68/94 en C-30/95 (Kali+Salz), Jur. 1998, p. I-1375 en GvEA 25 maart 1999, T-102/96 (Gencor vs. Commissie), n.n.g. De bevoegdheid van de Commissie concentraties ook te toetsen op het ontstaan van een collectieve machtspositie ('c.m.p.') werd onder meer betwist omdat de Covo, anders dan artikel 82 van het Verdrag, geen verwijzing bevat naar het concept van een c.m.p. Dit probleem bestaat vanwege de gemeenschappelijke definitieparagraaf in de Mededingingswet niet. De gemeenschappelijke definitie van een machtspositie in de Mededingingswet beperkt mijns inziens overigens ook het risico dat dit begrip bij ons anders zou worden uitgelegd al naar gelang het misbruik, dan wel een concentratie betreft. Zie ook het in noot 56 genoemde artikel.

A r t i k e l e n

tacten met andere markten. Het Hof heeft daarbij ook verklaard dat het voor het bestaan van een collectieve machtspositie, althans in concentratiezaken, niet per se is vereist dat er structurele banden bestaan.

In 1999 heeft de NMa bij vijf concentraties onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van het ontstaan van een collectieve machtspositie.⁵⁵ Naast de hiervoor genoemde criteria, let de NMa daarbij in het bijzonder op de aanwezigheid van toetredingsdrempels tot de markt en, toch ook, het bestaan van structurele economische banden tussen de verschillende partijen.⁵⁶ De belangrijkste zaak op dit gebied in 1999 was die naar aanleiding van de voorgenomen fusie tussen de nutsbedrijven *PNEM/MEGA* en *EDON*, tot wat nu bekend staat als 'Essent' (en hierna kortheids halve ook als zodanig aangeduid). De vraag naar de collectieve machtspositie doet zich hier (enkel) voor op de markt voor levering van elektriciteit. In de eerste fase stelt de NMa vast dat naast de reeds aanzienlijke aanbieder *NUON/ENW*, Essent een tweede aanbieder vormt die wat betreft marktaandelen van ongeveer gelijke omvang is. Daardoor is niet aannemelijk dat Essent een enkelvoudige machtspositie zal verkrijgen. Aangezien de twee combinaties samen circa 60 tot 70% van de markt in handen krijgen, ontstaat mogelijkwerwijs wel een collectieve machtspositie die reden kan vormen een vergunning te weigeren. De NMa onderzoekt derhalve – nog steeds in de eerste fase – de kenmerken van de markt, de eventuele structurele economische relaties tussen partijen, de toetredingsmogelijkheden en de (potentiële) concurrentiedruk van andere aanbieders. Al deze toetsstenen wijzen volgens de NMa op de mogelijkheid dat als gevolg van de concentratie Essent, tezamen met *NUON/ENW*, een collectieve machtspositie zal innemen op de markt voor de levering van elektriciteit: de prijselasticiteit van elektriciteit is relatief laag, het is een homogeen product waarvan ook de levering een homogeen dienst vormt, de markt kent geen sterke groei meer en is tamelijk transparant. Tussen beide partijen bestaan bovendien structurele banden via hun gezamenlijke dochteronderneming *EPON*. Door middel van deze productiesamenspraak verkrijgen beide partijen inzicht in elkaars inkoopkosten. De concurrentiedruk en toetredingsmogelijkheden dienen nog nader te worden onderzocht.

In de tweede fase komt de NMa na uitgebreid onderzoek tot de conclusie dat de concurrentiedruk, zowel onderling, van derden en van potentiële concurrenten, vrij aanzienlijk is en dat de toetredingsdrempels relatief laag zijn. Verder komt de NMa terug van haar eerdere conclusies dat de markt van levering van elektriciteit transparant is. Dit komt deels doordat veel handel met de vrije afnemers bilateraal is maar ook doordat ook andere parameters dan prijs een rol spelen. Ten slotte hebben partijen zich verbonden afstand te doen van het belang in *EPON*, waardoor de structurele banden tussen Essent enerzijds en *NUON/ENW* anderzijds worden verbroken. Op deze gronden acht de NMa het niet meer aannemelijk dat een collectieve machtspositie zal ontstaan.

Verticale effecten

Bij de beoordeling van een voorgenomen concentratie wordt ook aandacht besteed aan mogelijke verticale effecten. Daarbij is meermalen naar voren gebracht dat een concentratie tussen ondernemingen die actief zijn in opeenvolgende schakels in de bedrijfskolom slechts onder specifieke omstandigheden op mededingingsbezwaren kan stuiten. Een zodanige omstandigheid kan zijn dat een onderneming reeds een zeer sterke positie op een bepaalde markt inneemt en door de verwerving van bepaalde voorzieningsbronnen of afzetkanalen de mogelijkheid zou verkrijgen zijn positie verder te versterken door consumenten van die voorzieningsbronnen of afzetkanalen af te snijden.⁵⁷

Gereguleerde markten

Overheidsregulering kan een daadwerkelijke mededinging op verschillende manieren uitsluiten of beperken. In het eerste verslagjaar is reeds het voorbeeld genoemd van de wet- en regelgeving in de gezondheidszorg die een daadwerkelijke mededinging tussen ziekenhuizen, althans voorlopig, uitsluit.⁵⁸ Ook in 1999 zijn twee ziekenhuisfusies op deze grond goedgekeurd.⁵⁹ De regelgeving belet hier telkens dat ziekenhuizen met elkaar concurreren op bijvoorbeeld prijs, kwaliteit of medische verrichtingen. Een fusie kan daardoor geen machtspositie doen ontstaan die de mededinging significant beperkt. Een vergelijkbaar argument werd in de *Staatsloterij*-zaak aangevoerd, doch zonder succes.⁶⁰ Belangrijke concurrentieparameters zoals lotprijzen, prijzenschema's, uitkeringspercentages en afdrachtenpercentages zijn door de overheid weliswaar in de wet of vergunningsvoorwaarden gereguleerd, doch meestal slechts in de vorm van minimum- of maximumnormen. De vergunningsvoorwaarden kunnen bovendien op verzoek van de vergunninghouder worden aangepast. Derhalve liet de regelgeving de loterijen volgens de NMa voldoende 'speelruimte' om te concurreren.

Overheidsregulering kan ook de grond vormen voor lokale of regionale monopolies. De markten zijn dan bijvoorbeeld door concessies of vergunningen geografisch beperkt, waardoor partijen in verschillende gebieden niet met elkaar (kunnen) concurreren. Voorbeelden hiervan zijn te vinden bij:

55 Zaken 1271, punt 41; 1550, punt 31; 1593, punt 19, 1622, punt 30 en de eerste- en tweede-fasebeschikkingen in zaak 1331.

56 Zie hierover ook P. Kuipers in *Nieuwsbrief Mededingingsrecht*, jaargang 2, nr. 10, 23 december 1999, p. 154 e.v.

57 Zie onder meer zaak 132/*The Greenery-Van Dijk*, zaak 1004/*PNEM/MEGA-Van Gansewinkel*, zaak 1173, *Campina Melkunie-Zuiver Zuivel*; zaak 1201/*ABP/PGGM/-NIB*.

58 De *landmarkcase* is hier zaak 165, *Sophia Ziekenhuis*, par. 37 e.v. Zie ook zaak 1000, *Drechtstedenziekenhuis*.

59 Zaak 1419, *Sint Clara Ziekenhuis-Zuiderziekenhuis* en zaak 1675, *Stichting Samenwerkende Ziekenhuizen*.

60 Zaak 807, *Staatsloterij-Lotto-Bankgiroloterij* (in tweede fase), par. 83-109.

A r t i k e l e n

- waterleidingbedrijven, waaraan de overheid exclusieve rechten heeft toegekend voor de levering van drinkwater binnen het verzorgingsgebied⁶¹,
- de levering van elektriciteit aan gebonden afnemers⁶²,
- het openbaar personenvervoer (per trein en bus) voor het concessiegebied⁶³, en
- de verkoop van motorbrandstoffen, waarbij de regulering en het vergunningenbeleid verschillen al naar gelang deze verkoop plaatsvindt langs het hoofdwegenet of het onderliggende wegennet⁶⁴.

In het verleden konden hier ook nog de kabelbedrijven aan worden toegevoegd.⁶⁵ Ook woningcorporaties zijn vaak (maar niet altijd) slechts toegelaten in een bepaalde regio.⁶⁶

In de derde plaats kan overheidsregulering bijdragen tot aparte productmarkten. Zo wordt ten aanzien van de levering van gas, althans voorlopig, op grond van de huidige Europese regelgeving geconcludeerd dat er aparte

markten zijn voor kleine, middelgrote en grote afnemers⁶⁷, en bijvoorbeeld bij afval aangenomen dat er aparte markten zijn voor de inzameling van gevaarlijk afval en scheepsafval.⁶⁸

Nevenrestricties

In 1999 sprak de NMa zich 46 maal uit over nevenrestricties. Dit is iets meer dan de 37 gevallen in 1998. Deze uitspraken zijn in onderstaande tabel kort samengevat.

Zeer belangwekkende zaken hebben zich op het gebied van nevenrestricties in 1999 niet voorgedaan. De

61 Zaak 1212, NUON Water-Waterleiding Friesland.

62 De *landmarkcase* is hier zaak 158, MEGA Limburg-Nutsbedrijf Heerlen uit 1998. Voor 1999 zie bijvoorbeeld: zaak 1186, NUON-ENW-EWR-Gamog, par. 21, zaak 1235/NUON-Regev, par. 11, zaak 1254/ENECO-Gevudo, par. 17, en Zaak 1331, PNEM/MEGA-EDON, par. 35.

63 Zaak 1383, NoordNed, par. 33-35.

(vervolg noten volgende pagina)

Categorie*	Soort	Duur in jaren	Zaaknummer(s)	
A. Fusies & overnames				
I Concurrentiebedingen	1 geen concurrerende activiteiten	1	1396, 1401	
		2 tot 2,5	1218	
		3	1224, 1271, 1288, 1311, 1367, 1409, 1551, 1562, 1622, 1630	
		4	1200, 1285, 1314, 1324, 1537	
		5	1152, 1195, 1196, 1204, 1257, 1284, 1340, 1351, 1356, 1402, 1408, 1410, 1526, 1532, 1542, 1549, 1556, 1623	
		Geheim	1208, 1333	
		Onbekend	1593, 1602	
		2 geen financieringen verstrekken		1224, 1324 (niet toegestaan), 1549 (niet toegestaan), 1623 (niet toegestaan)
		3 niet actief werknemers werven	2	1333, 1542
			3	1271, 1311, 1367, 1401, 1409, 1537, 1551, 1562
	4	1324		
	5	1152, 1204, 1257, 1284, 1340, 1356, 1408, 1532, 1623		
	Onbekend	1593, 1602		
II Koop en leveringsovereenkomsten		2	1152	
		3	1218, 1288, 1547, 1687	
		4	1228	
B. Joint Ventures				
III Concurrentiebedingen	1 geen concurrerende activiteiten	Gelijk aan duur JV	1201, 1301, 1117	
		2 geen werknemers werven	1229, 1301	
IV Licenties I.E. en knowhow			1229	

* Bij het maken van het schema is zoveel mogelijk de indeling gevolgd die de commissie voorstaat in haar mededeling met betrekking tot de beoordeling van concentraties.

A r t i k e l e n

belangrijkste wijzigingen zullen zich vermoedelijk pas na 1999 voordoen, zoals de aanpassing van het meldingsformulier, waardoor nevenrestricties ook direct bij de melding zullen moeten worden aangegeven⁶⁹, en de inwerkingtreding van de in de loop van 1999 verschenen conceptmededeling van de Commissie inzake nevenrestricties⁷⁰ die het bestaande beleid aanscherpt.⁷¹ Indien bij een overname slechts goodwill wordt overgedragen, is naar de mening van de Commissie een duur van 2 jaar van een concurrentiebeding voldoende; ingeval zowel goodwill als knowhow worden overgedragen, gaat de Commissie uit van een toelaatbaarheid van drie jaar in plaats van vijf jaar zoals thans door haar wordt toegestaan. Nu de definitieve versie van de bekendmaking nog niet is gepubliceerd, lijkt de NMa daar – terecht – nog geen rekening mee te houden. In een aantal zaken accepteert de NMa in 1999 een concurrentiebeding voor de duur van vijf jaar indien knowhow en klantenkring worden overgedragen, in plaats van de door de Commissie voorgestelde drie jaar.⁷²

Voorts is op het gebied van koop- en leveringsovereenkomsten, de motivering van de NMa in *Autobinck-Greenib*⁷³ om de afnameverplichting slechts tot twee jaar te beperken vermeldenswaardig. De afnameverplichting zou gelden voor de verkopende onderneming ten opzichte van een zustervenootschap van de verkochte onderneming en zou gelden voor vier jaar. Omdat deze zuster slechts voor 40% afhankelijk was voor haar omzet bij de verkochte onderneming, stond de NMa niet meer toe dan twee jaar. Voorts zou ik nog enkel willen melden dat de NMa zich in *Econocom-EDS Product Services*⁷⁴ (IT-sector) uitliet over een zogenaamd 'preferred supplier'-contract en dat de NMa in *Pon-Beynex*⁷⁵ toestond dat de verkoper werd verboden geen financieringen te verstrekken aan concurrenten van de verkochte onderneming voor een periode van drie jaar. Dit was opvallend, aangezien in een aantal andere zaken in 1999 de NMa kritischer stond tegenover dergelijke beperkingen.⁷⁶

Conclusie

De beschikkingspraktijk van de d-g NMa op het gebied van concentraties geeft aanleiding tot het volgende verlanglijstje voor aanpassingen van de Mededingingswet, bijbehorende besluiten of procedure:

- 1 verhoging van de meldingsdrempel van artikel 29, bij voorkeur door toevoeging van een marktaandeelcriterium;
- 2 duidelijkheid in het meldingsformulier ten aanzien van het begrip betrokken onderneming;
- 3 als 'niet te onderzoeken markten' gedefinieerde markten dienen niet te worden onderzocht;
- 4 naast een inhoudelijke aanpassing van de criteria die aan een gemeenschappelijke onderneming in artikel 27c worden gesteld teneinde als 'concentratie' te worden aangemerkt, is ook een systematische herziening van deze bepaling wenselijk in de zin dat de totstandbrenging van een gemeenschappelijke onderneming als een

species van het *genus* verkrijging van zeggenschap wordt aangemerkt, gelijk in artikel 3 van de Covo;

- 5 ook aan een besluit in de zin van artikel 37 dat geen vergunning is vereist, zouden voorschriften moeten kunnen worden verbonden, opdat ook in de eerste fase (complexe) remedies kunnen worden aangeboden.

BIJLAGE

Besluiten concentraties NMa 1999 in meldingsfase in de zin van artikel 37 lid 1 Mw

- 1 Zaaknr. 807, Stichting Exploitatie Nederlandse Staatsloterij (SENS), de Stichting De Nationale Sporttotalisator (SNS/NIL) en de Stichting Uitvoeringsorgaan Financiële Akties (SUFA), 29 maart 1999 (27a, niet-risicovolle kansspelen).
- 2 Zaaknr. 1089, Ovemeen B.V. i.o. en Beheersmaatschappij Veenman Wateringen B.V., 16 februari 1999 (27b, -).
- 3 Zaaknr. 1117, Cummins Diesel Sales + Service B.V. en Wärtsilä NSD Nederland B.V., 29 juni 1999 (27c, dieselmotoren, gasmotoren).
- 4 Zaaknr. 1124, N.V. Sturing Afvalverwijdering Limburg en Bewerking Afvalstoffen tot Grond- en Bouwstoffen B.V., 22 februari 1999 (27c, recycling van baggerspecie).
- 5 Zaaknr. 1152, Autobinck Holding N.V. en Greenib Car B.V., 26 februari 1999 (27b, de markt voor de import van personenauto's en onderdelen en accessoires; de markt voor de import van bedrijfsauto's en onderdelen en accessoires).

64 Zaak 1281/Fina-Shell, par. 14, waarbij de vraag of de verschillen in regulering en vergunningenbeleid hier ook tot aparte marktdefinities dienen te leiden, overigens onbeantwoord bleef.

65 Zie zaak 158, MEGA Limburg-Nutsbedrijf Heerlen en zaak 439, UPC-Nuon, par. 2; op grond van artikel 21 van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen werd voor elk dekkinggebied slechts één machtiging voor het exploiteren van een draadomroepinrichting aangegeven. Dit leidde ertoe dat ondernemingen niet met elkaar in concurrentie konden treden om de gunsten van de abonnees binnen deze dekkinggebieden. Inmiddels is, zoals is aangegeven in zaak 1331/PNEM/MEGA-EDON, een dergelijke exclusieve machtiging niet meer vereist voor het exploiteren van een kabelnetwerk vanwege de inwerkingtreding van de nieuwe Telecommunicatiewet. Als gevolg daarvan kunnen de geografische markten nu mogelijk ruimer worden. Zie ook zaak 1396/UPC-A2000.

66 Zie zaak 1589/Volkswoningen-Woningstichting Onze Woongemeenschap.

67 Zaak 1186/NUON-ENW-EWR-Gamog, par. 25; 1183/EDON-Frigem, par. 21-23; zaak 1241/REMU-GCN, par. 11.

68 Zaak 431/Watco-Ecotechniek en zaak 1244/AVR-RCM, par. 13 e.v.

69 Besluit aanpassing gegevensverstrekking van 27 april 2000, Stb. 2000, 222, p. 1. Thans vraagt de NMa bij de ontvangstbevestiging de meldende partijen telkens of er afspraken bestaan welke zij als nevenrestricties aanmerken.

70 Alleen gepubliceerd op de website van de Commissie: http://www.euroopa.eu.int/comm/competition/mergers/legislation/draft_notices/.

71 Mededeling van 14 augustus 1990, Pb. EG 1990, C 203/5.

72 Zaken 1204, 1351 en 1549.

73 Zaak 1152.

74 Zaak 1218.

75 Zaak 1224.

76 Zie de zaken 1324, 1549, 1623.

A r t i k e l e n

- 6 Zaaknr. 1159, Brouwer Groep B.V. en Neroc B.V., 22 januari 1999 (27b, pre-pressdiensten).
- 7 Zaaknr. 1173⁷⁷, Campina Melkunie, Samenwerking Zuiver Zuivel B.V. en Zuivelfabriek De Vereeniging B.V., 01 februari 1999 (27b, inkoop van rauwe reguliere melk; inkoop van rauwe biologische melk; productie en verkoop van zuivelproducten).
- 8 Zaaknr. 1186, N.V. NUON Energie-Onderneming voor Gelderland, Friesland en Flevoland, Energie Noord West N.V., N.V. Energie en Watervoorziening Rijnland en Gamog Gelre Flevo Holding B.V., 15 maart 1999 (27a, productie van elektriciteit; transport van elektriciteit; levering van elektriciteit aan vrije afnemers; levering van elektriciteit aan gebonden afnemers; levering van gas; productie en levering van warmte; verhuur van warmwaterapparatuur).
- 9 Zaaknr. 1188, Heijmans N.V. en Beleggingsmaatschappij J. van Lee Veghel B.V., 11 januari 1999 (27b, burgerlijke & utiliteitsbouw; grond-, wegen- en waterbouw; projectontwikkeling).
- 10 Zaaknr. 1193, HAL Investments B.V. en PontMeyer N.V., 15 januari 1999 (27b, verkoop van hout- en plaatmateriaal).
- 11 Zaaknr. 1195, Argonaut B.V. en ZVN Advies N.V., 17 maart 1999 (27c, arbodiensten, uvi-activiteiten).
- 12 Zaaknr. 1196, Heijmans N.V. en Van Zwol Groep B.V., 11 januari 1999 (27b, burgerlijke & utiliteitsbouw; grond-, wegen- en waterbouw; projectontwikkeling).
- 13 Zaaknr. 1200, ACQ Holding en Continental Bakeries, 07 januari 1999 (27b, -).
- 14 Zaaknr. 1201, Stichting Pensioenfonds ABP en Stichting Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen en De Nationale Investeringsbank N.V., 05 maart 1999 (27c, productie en distributie van beleggingsproducten; beleggen voor eigen rekening en risico, asset management; verkrijging en beheer van participaties).
- 15 Zaaknr. 1202, C NED I B.V. en Leeuwenhoek Holding B.V., 22 januari 1999 (27b, flexibele kunststofverpakkingen).
- 16 Zaaknr. 1203, Content Beheer N.V. en Carrière Planning Groep Beheer B.V., 18 januari 1999 (27b, werven, selecteren en (her)plaatsen van medewerkers op uitzend- en detachingsbasis).
- 17 Zaaknr. 1204, Nissan Motor Nederland B.V. en Auto Veeneman B.V., 22 januari 1999 (27b, de markt voor de import en doorverkoop van personenauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de import en doorverkoop van bedrijfsauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte personenauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte bedrijfsauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties).
- 18 Zaaknr. 1208, ABN AMRO Participaties B.V. en Humares Beheer B.V., 05 maart 1999 (27b, -).
- 19 Zaaknr. 1210, Global TeleSystems Group Inc. en Esprit Telecom Group Plc, 02 maart 1999 (27b, telecommunicatiediensten ten behoeve van andere telecommunicatieaanbieders).
- 20 Zaaknr. 1212, N.V. NUON Energie-Onderneming voor Gelderland, Friesland en Flevoland en N.V. Waterleiding Friesland, 08 februari 1999 (27b, productie en distributie van water).
- 21 Zaaknr. 1218, Econocom Distribution B.V. en Electronic Data Systems (EDS) International B.V., 11 februari 1999 (27b, verkoop van hardware en software; IT diensten).
- 22 Zaaknr. 1222, Brouwer Groep B.V. en PZC Beheer B.V., Drukkerij De Nijverheid B.V. en Wegener Vastgoed B.V., 11 februari 1999 (27b, rotatiedruk, vellendruk, afwerking en pre-press diensten).
- 23 Zaaknr. 1224, Pon Holdings B.V. en Beynex Holding B.V., 02 maart 1999 (27b, de markt voor de import van nieuwe personenauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de import van nieuwe lichte bedrijfsauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de import van nieuwe vrachtwagens, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparatie; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte personenauto's, onderdelen; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte lichte bedrijfsauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte vrachtwagens, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties).
- 24 Zaaknr. 1228, Stork N.V. en Printed Circuit Board Fabriek, bedrijfsonderdeel van Philips Medical Systems Nederland B.V., 03 maart 1999 (27b, printed circuit boards).
- 25 Zaaknr. 1229, United News & Media plc, UN Overseas Ltd., Bloomberg L.P., Bloomberg Euro Ltd., 08 maart 1999 (27c, diensten t.b.v. de elektronische handel in Europese repo's en cash bonds).
- 26 Zaaknr. 1234, Holding AVR-Bedrijven N.V. en N.V. VAM, 17 maart 1999 (27c, recycling van bruin- en witgoed).
- 27 Zaaknr. 1235, N.V. NUON Energie-Onderneming voor Gelderland, Friesland en N.V. Regionaal Energiebedrijf Gooi en Vechtstreek, 15 maart 1999 (27b, transport en levering van elektriciteit, levering van gas, productie en levering van warmte; aanverwante producten en diensten).
- 28 Zaaknr. 1241, N.V. Regionale Energiemaatschappij Utrecht en N.V. Gasbedrijf Centraal Nederland, 23 maart 1999 (27b, levering van gas, (decentrale) productie, transport en levering van warmte; aan energievoorziening gerelateerde producten en diensten).
- 29 Zaaknr. 1244, Holding AVR-Bedrijven N.V. en Ruhr-Carbo Milieu B.V., 24 maart 1999 (27b, inzameling

---

77 Vergunning vereist.

A r t i k e l e n

- van gevaarlijk afval; be- en verwerking van gevaarlijke afvalstoffen; industriële reiniging).
- 30 Zaaknr. 1254, N.V. ENECO en Gevudo Afvalverwerking N.V., 29 maart 1999 (27b, productie van elektriciteit; transport van elektriciteit; levering van elektriciteit; productie en levering van warmte).
- 31 Zaaknr. 1257, Parkway Holdings B.V. en Traveltrend Holding B.V., 25 maart 1999 (27b, organiseren van toeristische reizen).
- 32 Zaaknr. 1260, SEI Benelux B.V. en Malchus Beheer B.V., 06 april 1999 (27b, handel in elektronische componenten).
- 33 Zaaknr. 1264, Woningstichting 's-Gravenhage en Woningstichting Verbetering Zij Ons Streven, 01 april 1999 (27a, sociale huisvesting).
- 34 Zaaknr. 1267, Danisco A/S en Sidlaw Group plc, 31 maart 1999 (27b, productie en verkoop van flexibele verpakkingen).
- 35 Zaaknr. 1271, Hillsdown Holdings Plc. en Jonker Fris B.V., 07 april 1999 (27b, productie en verkoop van geconserveerde niet-seizoensgroenten in blik en glas; productie en verkoop van geconserveerde vruchten op siroop in blik en glas; productie en verkoop van vruchtevullingen in blik en glas).
- 36 Zaaknr. 1272, Rexel S.A. en Rolff Beheer B.V., 26 april 1999 (27b, groothandel in elektrotechnische producten).
- 37 Zaaknr. 1277, N.V. EDON GROEP en N.V. VAM, 21 april 1999 (27b, productie van elektriciteit; recycling van bouwstoffen; recycling van grond; compostering van afvalstoffen; storten van afval).
- 38 Zaaknr. 1281, Fina Nederland B.V. en Shell Nederland Verkoopmaatschappij B.V., 22 april 1999 (27b, verkoop van motorbrandstoffen).
- 39 Zaaknr. 1283, Krasnapolsky Hotels & Restaurants N.V. en Leeuwenhorst Congres Center B.V. en Koningshof B.V., 13 april 1999 (27b, accommodatie voor externe bijeenkomsten).
- 40 Zaaknr. 1284, Van Wijnen Holding N.V. en M&M Bouw Nederland B.V., 13 april 1999 (27b, bouwnijverheid en projectontwikkeling).
- 41 Zaaknr. 1285, CRH plc. en Kooy Beheer B.V., 15 april 1999 (27b, groothandel in bouwmaterialen).
- 42 Zaaknr. 1286, Koninklijke Landré en Merrem N.V. en Contimeta Beheer B.V., 22 april 1999 (27b, handel in verpakkingsmachines).
- 43 Zaaknr. 1288, KPN Telecom B.V. en TS&N, onderdeel van Origin Nederland B.V., 09 april 1999 (27b, intern telefoniebeheer).
- 44 Zaaknr. 1294, Koops Holding N.V. en Cosmo Wagenpark Beheer B.V., 03 mei 1999 (27b, de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte personenauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte lichte bedrijfsauto's, onderdelen en accessoires; de markt voor de detailhandel in nieuwe en gebruikte vrachtwagens, onderdelen en accessoires; autoleasing).
- 45 Zaaknr. 1298, Ackermans & Van Haaren N.V. en Content Beheer N.V., 28 april 1999 (27b, het werven, selecteren en (her)plaatsen van medewerkers op uitzend- en detachingsbasis).
- 46 Zaaknr. 1299, BVH Vastgoed II B.V. i.o., Van Rijn Beheer Poeldijk B.V. en KMB Vastgoed B.V. i.o., 28 april 1999 (27c, verhuur van opslagruimte aan bedrijven werkzaam in de agrarische sector in Nederland; import en export van groente en fruit).
- 47 Zaaknr. 1301, JLG Industries Inc. , Lima Holding B.V. i.o. en RiRent Europe B.V., 30 juni 1999 (27c, verhuur van mobile Elevating Work Platforms (MEWP's)).
- 48 Zaaknr. 1305, NEM B.V. en Schelde Energy Systems Services B.V. (alsmede delen van Schelde Industrial Engineers & Contractors B.V.), 25 mei 1999 (27b, afgasketels achter gasturbines; afvalwarmte ketels ten behoeve van vuilverbrandingsinstallaties).
- 49 Zaaknr. 1307, Sligro B.V. en Retail Service Groep B.V., 01 juni 1999 (27b, groothandel in food en gerelateerde non-food producten).
- 50 Zaaknr. 1311, Nuts Ohra Beheer B.V. en Noorder Kroon Holding B.V., 06 mei 1999 (27b, aanbod van levensverzekeringen; distributie van levensverzekeringen; aanbod van spaarrekeningen; distributie van spaarrekeningen; aanbod van hypothecaire geldleningen; distributie van hypothecaire geldleningen).
- 51 Zaaknr. 1312, Koninklijke Ahold N.V. en Gastronomie Holding B.V., 15 juni 1999 (27b, bezorgingsgroothandel aan de buitenhuismarkt; de markt voor de levering van dagelijkse consumptiegoederen door de producenten van deze goederen aan klanten).
- 52 Zaaknr. 1314, SNS Reaal Groep N.V. en Abfin B.V., 07 juni 1999 (27b, zakelijke en consumptieve kredietverlening, autoleasing).
- 53 Zaaknr. 1324, HAL Investments IV B.V. en B.V. Houdstermaatschappij Mutua Fides, 12 mei 1999 (27b, -).
- 54 Zaaknr. 1326, Arbo Unie B.V., 19 oktober 1999 (27a, arbodiensten).
- 55 Zaaknr. 1331, PNEM/MEGA Groep N.V. en N.V. EDON Groep, 15 juni 1999 (27a, elektriciteit, gas, warmte, aan energie verwante producten en diensten, afvalstoffen, telecommunicatie en kabelnetwerken).
- 56 Zaaknr. 1333, CSM N.V. en Leaf-divisie van de Finse Huhtamäki-groep, 11 juni 1999 (27b, suikerwerk).
- 57 Zaaknr. 1338, Algemene Woningbouwvereniging, Christelijke woningbouwvereniging Patrimonium 's-Gravenhage en Protestants christelijke woningbouwvereniging De Goede Woning, 21 juni 1999 (27a, sociale huisvesting).
- 58 Zaaknr. 1340, Parkway Holdings B.V. en Reisbureau Marysol B.V., 07 juni 1999 (27b, toeristenreizen).
- 59 Zaaknr. 1341, UGC Limited en Partco Group plc., 15 juni 1999 (27b, auto-onderdelen).
- 60 Zaaknr. 1344, Proost en Brandt B.V. en Velpa Enveloppen Beheer B.V., 11 juni 1999 (27b, enveloppengroothandel).

A r t i k e l e n

- 61 Zaaknr. 1351, Koninklijke BAM Groep N.V. en Wegenbouwbedrijf J. Lintzen B.V., 30 juni 1999 (27b, grond-, wegen en waterbouw).
- 62 Zaaknr. 1352, Scheuten Beheer B.V. en HWS Holding B.V., 30 juni 1999 (27c, isolatieglas, gehard glas en gelaagd glas).
- 63 Zaaknr. 1355, Koninklijke Volker Wessels Stevin N.V. en De Koning Bouwgroep B.V., 23 juli 1999 (27b, woningbouw, utiliteitsbouw, projectontwikkeling voor woningbouw).
- 64 Zaaknr. 1356, Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer B.A. en Hobaho Horti Groep B.V., 28 juni 1999 (27b, veiling in en bemiddeling van bloembollen en veiling in en bemiddeling van bloemkwekerijproducten).
- 65 Zaaknr. 1360, Talkline Benelux B.V. en UniqueAir Limited, 22 juni 1999 (27b, verkoop van mobiele telecommunicatiediensten).
- 66 Zaaknr. 1362, Draka Holding N.V. en NKF Holding N.V., 16 juli 1999 (27b, elektriciteit, elektriciteits-transport en telecommunicatiekabels, glasvezelproducten).
- 67 Zaaknr. 1364, Cap Gemini N.V. en Twinac Software B.V., 24 juni 1999 (27b, IT-diensten, IT-software).
- 68 Zaaknr. 1366, Origin International B.V. en Akzo Nobel Information Services, 28 juni 1999 (27b, IT-diensten).
- 69 Zaaknr. 1367, VNU Verenigde Nederlandse Uitgeversbedrijven B.V. en Geomatic International B.V., 28 juni 1999 (27b, -).
- 70 Zaaknr. 1368, Heijmans Bouw en Vastgoedontwikkeling B.V. en BBF Bouw- en Aannemingsmaatschappij B.V. en Jongwoud B.V., 21 juni 1999 (27b, woningbouw, utiliteitsbouw).
- 71 Zaaknr. 1374, NBM-Amstelland N.V. en G.F. Visser Exploitatie B.V., 05 juli 1999 (27b, verkoop van doehet-zelfproducten).
- 72 Zaaknr. 1378, Van Melle N.V. en Klene Holding N.V., 16 juli 1999 (27b, suikerwerk).
- 73 Zaaknr. 1383, NS Reizigers B.V. en Arriva Personenvervoer Nederland B.V., 27 september 1999 (27c, openbaar vervoer).
- 74 Zaaknr. 1384, Vereniging Deloitte & Bakkenist Beheer B.V., 16 augustus 1999 (27b, management consultancy).
- 75 Zaaknr. 1385, Rheinmetall Euro B.V. en Eurometaal Holding N.V., 21 juli 1999 (27b, munitie).
- 76 Zaaknr. 1386, Geodis S.A. en Vitesse Holding B.V., 14 juli 1999 (27b, logistieke diensten).
- 77 Zaaknr. 1394, Facicom bedrijfsdiensten Beheer N.V. en Van der Velde Groep B.V., 09 juli 1999 (27b, installatietechniek).
- 78 Zaaknr. 1396, United Pan-Europe Communications N.V. en A2000 Holding N.V., 02 augustus 1999 (27b, distributie van RTV-signalen, betaaltelevisie, datacommunicatie, telefonie, internettoegang via kabelnetwerken).
- 79 Zaaknr. 1399, ABN AMRO Participaties B.V. en Electro Beheer B.V. en Hees B.V., 21 juli 1999 (27b, -).
- 80 Zaaknr. 1401, DaimlerChrysler Nederland Holding B.V. en Marketech Holding B.V., 28 juli 1999 (27b, IT-diensten).
- 81 Zaaknr. 1402, Zwanenberg Food Group Holding B.V. en Offerman Holding B.V., 28 juli 1999 (27b, vleeswaren en vleesconserven).
- 82 Zaaknr. 1407, Coöperatieve Bloemenveilingvereniging Flora B.A. en Coöperatieve Bloemenveilingvereniging 't Noorden U.A., 26 juli 1999 (27a, veiling in en bemiddeling van bloemkwekerijproducten).
- 83 Zaaknr. 1408, TDG Logistics B.V. en Van Straaten Beheer B.V., 13 september 1999 (27b, logistieke diensten).
- 84 Zaaknr. 1409, Nutreco Nederland B.V. en Hencu Beheer B.V., 04 augustus 1999 (27b, vleesproducten).
- 85 Zaaknr. 1410, Koninklijke BAM Groep N.V. en Vissers' Infra en Milieu B.V., HOKA B.V. en Inter Traffic Systems B.V., 25 augustus 1999 (27b, grond-, weg en waterbouw, installatietechniek).
- 86 Zaaknr. 1413, ZVN Zorgvoorzieningen Nederland N.V. en Huka B.V., 03 september 1999 (27b, verkoop en verhuur van revalidatiehulpmiddelen).
- 87 Zaaknr. 1414, Stichting Pensioenfonds voor de Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen en Onderlinge Waarborgmaatschappij Zorgverzekeraar VGZ U.A. en De Twaalf Provinciën Landelijke Arbodienst N.V., 27 augustus 1999 (27b, arbodiensten).
- 88 Zaaknr. 1415, Watco B.V. en Cleanaway Nederland B.V., 13 augustus 1999 (27b, inzameling van niet-gevaarlijk afval, inzameling van gevaarlijk afval, be- en verwerking van gevaarlijk afval, inzameling en recycling van verontreinigde grond).
- 89 Zaaknr. 1418, Advanced Travel Partners Nederland B.V. en Government Travel Groep B.V., 03 augustus 1999 (27b, verkoop van zakenreizen, organisatie van congressen).
- 90 Zaaknr. 1419, Stichting Sint Clara Ziekenhuis en Stichting Zuiderziekenhuis Rotterdam, 16 augustus 1999 (27a, medische zorg).
- 91 Zaaknr. 1423, Gak Bedrijfszorg B.V. en Arbo Management Groep B.V., 30 augustus 1999 (27b, arbodiensten).
- 92 Zaaknr. 1427, The Greenery International B.V. en Coöperatie Fruitmasters Groep U.A., 16 september 1999 (27c, veiling- en bemiddelingsdiensten aan fruittelers, veiling en bemiddelingsdiensten aan kopers van fruit).
- 93 Zaaknr. 1428, Geveke N.V. en Koninklijke Landré & Merrem N.V., 24 augustus 1999 (27b, handel in en onderhoud van compressoren, pompen voor industrieel gebruik, blaasvormmachines, spuitgietmachines, gasmotoren, voortstuwingsmotoren voor de beroepsvaart, diesgeneratorsets).

A r t i k e l e n

- 94 Zaaknr. 1431, Autogrill S.p.A. en Host Marriott Services Corporation, 24 augustus 1999 (27b, hotels, vergaderzalen, restaurants/snackbars).
- 95 Zaaknr. 1439, Duni A.B. en De Ster Holding B.V., 06 september 1999 (27b, wegwerp plastic eet- en drinkerei, wegwerp papieren tableware).
- 96 Zaaknr. 1441, RZG Verzekeringsgroep en Geové Verzekeringsgroep, 14 december 1999 (27a, ziekenfondsverzekeringen, inkoop van zorg).
- 97 Zaaknr. 1526, Athlon Groep N.V. en Baan Twente B.V., Automobielbedrijf Beimer B.V., Automobielbedrijf B.J. Baan B.V. en Baan Leasemaatschappij B.V., 20 september 1999 (27b, autoleasing, detailhandel in nieuwe en gebruikte personenauto's, onderdelen, accessoires onderhoud en reparaties, detailhandel in nieuwe en gebruikte bedrijfsauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties, autoschadeherstel).
- 98 Zaaknr. 1528, Wegener Arcade N.V. en VNU Dagbladen B.V., 18 oktober 1999 (27b, dagbladen, advertenties in regionale dagbladen en huis-aan-huisbladen, drukwerk).
- 99 Zaaknr. 1530, France Telecom Groep (N.V. Casema) en N.V. Centrale Antenne Inrichting Bussum, 14 oktober 1999 (27b, exploitatie van kabelnetwerken).
- 100 Zaaknr. 1532, ABN AMRO Participaties B.V., NPM Capital N.V. en JVH Gaming B.V., 23 september 1999 (27c, -).
- 101 Zaaknr. 1536, VNU B.V. en RCV Entertainment B.V., 27 september 1999 (27b, -).
- 102 Zaaknr. 1537, Hanson AK VI B.V. en Boral Industrie B.V., 06 oktober 1999 (27b, productie en verkoop van bouwmaterialen voor gevelwanden, productie en verkoop van bestratingsmateriaal).
- 103 Zaaknr. 1538, N.V. Holdingmaatschappij De Telegraaf en Uitgeversmaatschappij De Limburger B.V., 02 november 1999 (27b, dagbladen, advertenties in regionale dagbladen en huis-aan-huisbladen).
- 104 Zaaknr. 1541, Unique International N.V. en Brunel International N.V., 12 oktober 1999 (27a, werving, selectie en (her)plaatsing van personeel op uitzend- en detacheringbasis; werving en selectie van personeel voor een vast uitzendverband, management-consultancy).
- 105 Zaaknr. 1542, CCF Charterhouse en Imperial Chemical Industries Plc., 28 oktober 1999 (27b, -).
- 106 Zaaknr. 1547, Sara Lee Meats Europe B.V. en Meester B.V., Nistria Dieetvleeswaren B.V. en TST Research B.V., 21 oktober 1999 (27b, vleeswaren en vleesconserven).
- 107 Zaaknr. 1549, Stiho B.V. en Baars & Bloemhoff B.V., 25 oktober 1999 (27b, groothandel in hout- en plaatmateriaal).
- 108 Zaaknr. 1550, Accell Group N.V. en Sparta Rijwielen en Motorenfabriek B.V., 02 november 1999 (27b, fietsen voor dagelijks gebruik, kinderfietsen, fietsen met hulpmotor, rijwielonderdelen).
- 109 Zaaknr. 1551, Hermans Holding B.V., Beleggingsmaatschappij Scholtens B.V. en Standaard Boekhandel B.V., 18 oktober 1999 (27c, detailhandel in boeken).
- 110 Zaaknr. 1556, Travel Unie International Nederland N.V. en Kras Holding B.V., 29 oktober 1999 (27b, organisatie van toeristische reizen; verkoop van toeristische reizen).
- 111 Zaaknr. 1558, KPN Telecom B.V. en SNT Holding B.V., 12 november 1999 (27b, teleservices).
- 112 Zaaknr. 1562, Guilbert S.A. en Kantic B.V., 02 november 1999 (27b, verkoop en distributie van kantoorproducten, grafisch papier, producten voor kantoorautomatisering).
- 113 Zaaknr. 1563, ABN AMRO Holding N.V. en N.V. Bouwfonds Nederlandse Gemeenten, 10 november 1999 (27b, ontwikkeling van vastgoed, projectfinanciering, externe financiering van verhuurde of door de eigenaar zelf gebruikte objecten, hypotheeken).
- 114 Zaaknr. 1565, Villeroy & Boch AG en Ucosan Holding B.V., 20 oktober 1999 (27b, badkamermeubilair).
- 115 Zaaknr. 1573, Bracamonte B.V. en N.V. Visserijmaatschappij Kennemerland, 20 oktober 1999 (27b, -).
- 116 Zaaknr. 1575, Nova Chemicals Corporation en Shell Polystyreen Divisie, 11 november 1999 (27b, compact polystyreen, expandeerbaar polystyreen).
- 117 Zaaknr. 1580, Rolls-Royce plc. en Vickers plc., 05 november 1999 (27b, aandrijfsystemen voor schepen, dekwerktuigen, onderdelen voor gasturbines).
- 118 Zaaknr. 1589, Stichting Volkswoningen en Woningstichting Onze Woongemeenschap, 01 november 1999 (27a, sociale huisvesting).
- 119 Zaaknr. 1593, Bolloré Investissement S.A. en OT Africa Line Ltd, Antrak Logistics Group Ltd. en Antrak International Ltd., 25 november 1999 (27b, lijnvaartdiensten).
- 120 Zaaknr. 1602, Vrij Uit B.V. en Belvilla Vakantiewoningen B.V., 25 november 1999 (27b, organisatie van toeristische reizen).
- 121 Zaaknr. 1611, Koops Holding N.V. en Bedrijfsauto Service Oost B.V. en Automobielbedrijf Van Laar en Feijten B.V., 06 december 1999 (27b, detailhandel in nieuwe en gebruikte personenauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties; detailhandel in nieuwe en gebruikte lichte bedrijfsauto's, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties; detailhandel in nieuwe en gebruikte vrachtwagens, onderdelen, accessoires, onderhoud en reparaties; autoschadeherstel).
- 122 Zaaknr. 1618, N.V. NUON Industrie en Kropman B.V., 8 december 1999 (27b, verkoop, verhuur en onderhoud van warmwaterinstallaties).
- 123 Zaaknr. 1622, Praxis Doe-Het-Zelf Center B.V. en Marktkauf Nederland, 20 december 1999 (27b, detailhandel in doe-het-zelfartikelen).
- 124 Zaaknr. 1623, Pirelli S.p.A. en NKf Kabel B.V., 13 december 1999 (27b, productie en verkoop van elektriciteitstransportkabels).

A r t i k e l e n

- 125 Zaaknr. 1630, Dixons B.V., en Radio Modern B.V., 22 december 1999 (27b, detailhandel in bruin- en witgoed; detailhandel in beeld- en geluidsdragers; detailhandel in home office en stationary; detailhandel in telefonie).
- 126 Zaaknr. 1653, TBI Holdings B.V. en Opstalan Holding B.V., 10 december 1999 (27b, productie van bouwmaterialen).
- 127 Zaaknr. 1656, Koninklijke Wagenborg B.V. en Vos Transportation Engineers B.V., G.H. Vos Verhuur B.V., Vos Boormaatschappij Foxdrill B.V., Van Wezel Onroerend Goed B.V., Kraanverhuur en Transport Klomp B.V., en Vehadenes B.V., 13 december 1999 (27b, vrachtvervoer over land; logistieke diensten; kraanverhuur).
- 128 Zaaknr. 1666, United Technologies Corporation en Holland Heating Carrier Holding B.V., 23 december 1999 (27c, -).
- 129 Zaaknr. 1667, K+S Aktiengesellschaft en COMPO produktions und Vertriebsgesellschaft mbH en BASF Horticulture et Jardin S.A., 29 december 1999 (27b, agrarische kali; magnesiumproducten; stikstofhoudende meststoffen).
- 130 Zaaknr. 1681, Hunter Douglas N.V. en Mado Nederland B.V., 31 december 1999 (27b, assemblage en verkoop van zonweringsproducten).
- 131 Zaaknr. 1684, TBI Beheer B.V. en J. Baas Beheer B.V., 29 december 1999 (-).
- 132 Zaaknr. 1687, Meatpoint B.V. en Centrale Slagerij Groenlo, 30 december 1999 (27b, verse vleesproducten; vlug klaar producten gebaseerd op vers vlees).
- 1999 (artikel 34 niet van toepassing op omzetting van uitsluitende zeggenschap in een situatie waar geen der partijen zeggenschap heeft).
- 8 Zaaknr. 1676, Waterbedrijf Europoort-Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam, 22 december 1999 (geen gemeenschappelijke onderneming als bedoeld in artikel 27c Mededingingswet).

Besluiten concentraties NMa 1999 in vergunningfase

- 1 Zaaknr. 807, Stichting Exploitatie Nederlandse Staatsloterij, de Stichting De Nationale Sporttotalisator en de Stichting Uitvoeringsorgaan Financiële Akties, 13 oktober 1999.
- 2 Zaaknr. 1132, Friesland Coberco Dairy Foods B.V. en Zuivelfabriek De Kievit B.V., 07 juli 1999.
- 3 Zaaknr. 1331, PNEM/MEGA Groep N.V. en N.V. EDON Groep, 20 oktober 1999.
- 1 Besluiten waarbij geen sprake was van een meldingsplichtige concentratie
- 1 Zaaknr. 1207, SNS Reaal Groep N.V. en Stichting Nutsspaarbank te Zierikzee, 23 februari 1999 (uitzondering van artikel 32).
- 2 Zaaknr. 1214, KPN Telecom B.V. en TS&N, onderdeel van Origin Nederland B.V., 08 februari 1999 (melding ingetrokken).
- 3 Zaaknr. 1240, Koninklijke BAM Groep en Elektrotechnisch Installatiebedrijf Batenburg, 17 februari 1999 (artikel 34 niet toepasselijk wegens niet bereiken omzetsdrempels).
- 4 Zaaknr. 1259, KPN Telecom B.V. en TeleMedia Nederland B.V., 26 maart 1999 (artikel 34 niet-toepasselijk doordat geen wijziging in de zeggenschap optrad).
- 5 Zaaknr. 1306, N.V. Waterbedrijf Europoort en N.V. Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch, 07 mei 1999 (artikel 34 niet-toepasselijk doordat geen wijziging in de zeggenschap optrad).
- 6 Zaaknr. 1350, Fapona-Lips Bedrijfsdiensten, 07 juni 1999 (artikel 34 niet toepasselijk wegens niet bereiken omzetsdrempels).
- 7 Zaaknr. 1665, NeSBIC Groep B.V., Residentie Investments B.V. en Menken Beverages B.V., 30 december